

Norra Strö Hembygdsförening

Årsskrift 2020

Nordanå Gård

Bo på landet med
utsikt mot
Nävlingeåsen.

Vi har två stugor, tre
hus, en festlokal
samt saltvattenpool.

Bo: 0736-818400

nordanagard.se

Joan: 0736-818403

nordanagard.st

Roalövs Maskinstation AB

Jens 070-5734010 Tony 070-6373154 Ola 070-2172214

www.roalov.com

Vi erbjuder bl.a:

- sprutning 24m
- Hill tunna 25m3
m 24m ramp
- Hill tunna 18m3
m 16m ramp el
12m myllare
- pressning
fyrkant och rund-
bal, plastning
- rundbalspressning
m inliner
- dikning m plog el
kedjegrävare
- tröskning
- betupptagning

Verksamhetsberättelse för år 2020

Året har präglats av Coronapandemin som gjort att större delen av de planerade aktiviteterna fick ställas in. Styrelsen har hållit 11 protokollförda möten. Föreningen stod värd för ett kretsmöte inom Skånes Hembygdsförbund i september. Mötet fick genomföras digitalt. Vi startade en offentlig Facebookgrupp för Norra Strö hembygdsförening som nu har 119 medlemmar. Följ oss gärna där.

Målargruppen har varit aktiv under vår och några gånger under hösten. Kyrkogårds- vandringer har genomförts vid två tillfällen. Gökotta firades vid hembygdsgården. Under några arbetsdagar tittade vi till Linbastan och vi städade hembygdsgården inomhus och röjde utomhus. En ny anslagstavla sattes upp och nytt grus har lagts på gården.

Brygghusets renovering slutfördes under året. Vid renoveringen har lokala hantverkare anlitats och en hel del ideellt arbete har utförts. Gången till Brygghuset har blivit stenlagd och utmed gången monterades en ledstång. I september anordnades en cykelutflykt till Kålaberga med omnejd och den 17 oktober gjordes en cykelutflykt från N Strö kyrka till de gamla torpen i Lunkeskog.

Föreningen har under året beviljats stipendium från K H Minnesfond, bidrag ur kommunens landsbygdsfond och krisstöd från kommunen till föreningar som drabbats ekonomiskt av coronapandemin. Detta har hjälpt upp föreningens ekonomi.

Yngve Holmgren avtackades efter årsmötet från uppdraget som sekreterare i föreningen. Han var föreningens första sekreterare och avgick nu efter 40 år. Vi minns också vår styrelsemedlem Rose-Marie Andersson som gick bort i början av sommaren.

Ett tack till alla er som ställt upp med arbetsinsatser, material, stöd och bidrag under året! Föreningen har ca 150 betalande medlemmar som vi hoppas stödjer oss även under 2021.

Styrelsen

Ordförande	Britt-Louise Håkansson	044-74026, 070-6380965
Vice ordförande	Karolina Holmgren	072-1823993
Sekreterare	Thomas Hjörning	
Kassör	Annika Böök	
Ordinarie	Yngve Holmgren	
Ordinarie	Christin Nilsson	
Ordinarie	Tommy Svensson	
Suppleant	Kjell Tangfors	

Innehållsförteckning

Till minne av Rose-Marie Andersson, Min tid som sekreterare	s. 4-5
Målkursen	s. 6
Brev från Ella-Maria Ericsson, småskolelärarinna Övarp	s. 8-9
Torpen i Lunkeskog, Smedjemarken, Wiiks, Fridvalls	s. 10-15
Intervju med Ingela Frid om boken om Norra Strö kyrka	s. 16-17

Till minne: Rose-Marie Andersson

Vi minns Rose-Marie med saknad som den trevliga och initiativrika kollegan i styrelsearbetet. Hon var mån om föreningen på alla sätt, ett exempel är hennes generösa upplåtelse av mark för parkering och jordvärme till vår hembygdsgård i Övarp.

Rose-Marie medverkade även till att hålla hembygdsgården i prydligt skick. Hon var inte rädd att knyta nya kontakter för föreningens räkning eller att vara aktiv då vi hade våra årliga program.

Vi minns henne med glädje och tacksamhet.

Styrelsen i Norra Strö Hembygdsförening

Min tid som sekreterare i Norra Strö Hembygdsförening

av Yngve Holmgren

Föreningen började som en studiecirkel på initiativ av Nils Lennart Persson. Det hade samlats ett antal äldre här i bygden, däribland Orvar Westerlund som jag kände väl som granne hemma i Hörröd. Vi hade pratat mycket om "gammalt". Detta ledde till att jag kom med i studiecirkeln. Vi kom snart på att det borde finnas underlag för en förening, och så kom det sig att N Strö Hembygdsförening bildades 1980. Nils Lennart Persson blev ordförande, Torsten Albinsson kassör och jag sekreterare i den första styrelsen. Sedan började vi verksamheten med olika möten och arrangemang.

Vi höll till i N Strö skola, och det gick några år. Förutom våra möten ordnade vi program såsom olika föredrag och utflykter i trakten. Snart kom frågan upp om en egen lokal. Så kom möjligheten att köpa Övarps gamla småskola, vilket vi gjorde 1990. Där blev mycket arbete för föreningens medlemmar.

Vi har från början haft en stark grund för verksamheten, genom att många medlemmar ställt, och ställer upp med, olika arbetsinsatser och redskap. Frågan uppstod om en bättre samlingslokal än förutvarande skolsalen och det bestämdes att skolan skulle byggas ut. Utbyggnaden blev klar 2004 och har betytt mycket för vår verksamhet.

Grundarna; Yngve Holmgren, främre raden, till höger

Styrelsen har fått sin sammansättning vid varje årsmöte och ledamöterna har skiftat efter hand. Ett undantag är sekreterarbefattningen, till vilken jag fått förnyat förtroende år efter år. När det närmade sig 40 år tyckte jag att det var högt på tiden att dra mig tillbaka och lämna uppdraget åt en ny kraft.

Jag har haft förmånen att arbeta i en styrelse som varit enig i de allra flesta frågor och där flera kolleger i styrelsen tagit sig an uppgifter som annars ålegat sekreteraren.

Här kan nämnas gåvan från "Svensk-Amerika", där mångåriga ledamoten Rose-Marie Andersson fann uppslaget i en annons. Jag skrev till "Svensk-Amerika" (på engelska) och Föreningen fick en betydande summa i dollar. Det var ett starkt inslag bland mina mer rutinmässiga skrivningar i föreningens tjänst.

Skall jag framhålla min person så blir det väl det att jag tillhör de mest årsrika inom hembygdsrörelsen i stort.

Jag tackar för mig och önskar både min efterträdare och Föreningen lycka till!

Yngve Holmgren med diplom

Granbacka Keramik
Karina Holmgren
Värahultsvägen 77-13
29195 Färlöv
Butik Kurser After Work
Lantligt Gemytligt
www.karlinakeramik.se
tel. 072-1823993

Målarkursen

berättat av Katja Persson

Målarkursen startades hösten 2016, då kunde vi börja kursen, glädjande nog, i Hembygdsföreningens stora ljusa lokaler. Det var nära och bra och det var många som kom och började måla. Nu är vi tio tjejer som träffas varannan onsdag mellan klockan 13.00 och 16.00. Alla amatörer men alla duktiga på sitt vis. Vi tipsar och inspirerar varandra så gott det går. Det härliga är att det är så många olika stilar.

Sedan har vi fikapausen...den är mycket viktig, fast ibland blir det väl för mycket kakor. Vi har haft några utställningar på Hembygdsgården och fått många lovord.

Vi har också varit på konstutställningar på olika ställen för att hämta inspiration. Ibland är det svårt att komma på vad man ska måla. Och efteråt har vi fikat på något trevligt ställe.

Sedan kom coronan och vi fick pausa i våras, men vi hade avslutning och utställning ute med fika. Vi hade katter som tema och det blev verkligen många fantasifulla och färgglada målningar på katter. Hoppas att vi kan ha dom med i någon utställning. Till hösten hann vi bara måla tre gånger. Nu försöker vi måla lite hemma. Vi har en egen Facebooksida där vi kan visa upp våra arbeten.

Glada strövarpare...

Ann Lavesson och Iris Albinsson

Stina och Inger i målartagen

Kvist Gräv

OPPMANNA • 0733-64 61 56

MASKINER I VÄRLDSKLASS OCH
LOKAL SERVICE MED DET LILLA EXTRA
- VÄLKOMMEN TILL RINKABY

RINKABY
MASKIN AB

Rinkaby Maskin AB, Åhusvägen 85, Rinkaby, rinkabymaskin.se 044 - 22 80 00

Ella-Mia (Elsa-Maria) Ericsson

1993 författade hon detta brev om sina åtta år som småskolelärarinna i Övarps småskola. Hon började där 1938. Ella-Mia avled den 1 november 2003 i Frösö församling. Här följer hennes brev i avskrift:

Möte med Skåne

Jag sitter här med en väska i min hand. Jag fick den till jul av en god vän i Skåne. Den är tillverkad av vitt tyg och har ett hus i svart tryck på framsidan. Det är en bild av Övarps gamla småskola. Nu är den inte skola längre utan har stigit i graderna och blivit Norra Ströö Hembygdsförenings samlingslokal och ett litet skolmuseum.

Jag blir lite varm i hjärttrakten när jag ser på bilden. Just i det lilla huset hade jag mitt arbete i åtta år. En liten B-skola på landet, skolsal i ena änden, lärarbostad i den andra. Inte så många barn, jag vill minnas att sexton var det mesta jag hade, första och andra klasserna tillsammans. Det är längesen nu. Jag är själv nästan åttio år gammal, 44 år vid katederna i olika skolor hann jag avverka före pensionsdagen och många barn i stora klasser har jag haft framför mej, men jag tror ändå, att de små töserna och pågarna i Övarp är de jag klarast minns.

Skåne. Hur kom jag till Skåne? Det är kris i Sverige just nu. Vi fattar det inte riktigt. Många går arbetslösa. Hyror, mat, resor, ja allt stiger i pris, hur ska maten räcka? Vi har ju haft det så bra i många år i vårt kära Sverige, ingen har väl kunnat tänka sej att inte ha ett arbete att gå till var morgon. Men vi, som är gamla nu, födda i början av seklet, kan nog dra oss till minnes hur det var på t. ex. 30-talet och tidigare. Det fanns inte arbete för alla då heller och lönerna ska vi inte tala om. Ett världskrig hade vi bakom oss och ett framför oss, ändå ska väl vi svenskar inte klaga, som hade turen att s.a.s. stå på sidan om. Men vi kände av den oroliga tiden på olika sätt i alla fall.

Själv gick jag på Härnösands småskollärarseminarium. Bodde hos en rar tant, mat och logi för 85 kr. i mån. Vad sägs om det? Jag skrev brev hem till far och mor med 15-öres frimärken.

Det fanns inga lärartjänster just, många skolor drogs in och centraliserades. Det visste vi, och vi skojade också om att vi gick ut till "den eviga semestern" den dag vi tog vår s.k. examen. Jag hade i alla fall turen att få ett vikariat i norra Hälsingland där jag blev kvar i tre år. Men så drogs en avlägset belägen skola in och lärarinnan flyttades fram till den tjänst jag hade. Där stod jag nu utan jobb. Nej, förresten, jag försörjde mej på lite av varje. Jag plockade bär och potatis, tröskade säd, passade småbarn, vikarierade någon dag för någon sjuk lärare i skolorna hemomkring, provade på lite av varje.

Så skrev jag brev med ansökningshandlingar och meritförteckningar. Meriterna var sannerligen inte många. Men inte tjänsterna heller. De, som fanns utannonserade fick i allafall höra av mej. Jag brydde mej aldrig om att ta reda på var de olika orterna fanns, jag bara skrev och skickade iväg. Och si, en dag nappade det. Skrivelse från skolstyrelsens ordförande i Norra Ströö, prostén Colliander, där jag meddelades att jag stod som tredje förslagsnamn till tjänst vid Övarps småskola och kallades till "provs avläggande". Aldrig hade jag hört talas om sådant. För präster möjligen, som provpredikade! Och Norra Ströö, var låg det? Med någon möda fick jag klart för mej, att den platsen fanns i Skåne. "Inte kan du ge dej av till Skåne", sa min mor. Jag hade tidigare inte varit söder om Stockholm. Men en klar och vacker höstdag startade jag i alla fall min resa till Strö och detta "provs avläggande", som jag hade tänkt mej skulle ske inför några skolrådsgubbar, men som visade sej vara öppet för alla i socknen röstberättigade, skolsalen var så full av folk att jag knappt själv kom in. Ja, det var en pers man sent glömmer!

Det var vid Mårtens-tiden, dimmigt och svart väder, från fälten kördes betor och vägarna var leriga och hala, ja, inte visade sej Skåne från någon vacker sida. Här kan väl ingen trivas, tänkte jag, som hade de klara, kyliga norrlandsdagarna i åminnelse. Och när jag efter välförrättat värv satt på tåget mot Stockholm, var det också med en känsla av att Skåne kunde jag nog säga farväl till. Jag hade ju två konkurrenter, som jag inte alls kände eller hade träffat, och jag vågade inte hoppas något. Men tänk, efter 14 dagar kom ett telegram. "Vald i Övarp". Jag trodde inte mina ögon. Och i januari när vårterminen började, stod jag vid den lilla skolan igen och skulle ta över arbetet efter den pensionerade lärarinnan, Ellen Dyberg, som hade haft alla Övarps barn under sina vingars skugga i 40 år. Skulle jag klara arbetet? Jag var lite ängslig inför språket, men barnen och jag förstod varandra fint. Och själv lärde jag mej tala bättre svenska under mina år i Övarp. Skånemålet var bra mycket ordrikare och mer grammatikaliskt än min norrländska.

Efterhand lärde jag mej verkligen att tycka om Skåne. Jag fick trevliga och hjälpsamma kollegor, nya vänner, snälla grannar, rara skolbarn. Våren kom tidigt, fast inte så explosionsartat som här i Norrland. Fåglarna, fruktblommen, svampställena, björnbärsbuskarna, stengärdsgårdarna, det var så mycket nytt som fachinerade. Bokskogen inte minst. Blåsten, som tjöt i skorstenen var väl inte det trevligaste, men man vande sej. Ja, vad det kunde ta i ibland! Taket på granngården Tolvens lagårdslänga blåste av en gång och la sej nere på gårdsplanen. Jag trodde det var åskan. Ingen kom till skada varken djur eller människor, som tur var.

Jag lärde mej elda med torv. Aldrig hade jag hanterat såna "tegelstenar" förr. Men det fanns också ved, upplagd i de finaste sockertoppar till vedstaplar, riktiga konstverk, som man nästan inte nändes bryta. I skolsalen var det varmt och gott när vi började på morgonen. Vår snälla skolstäderska hade varit där i god tid och fått fart på den stora kaminen. Så kom de små "glyttarna" i sina träskor. Jag beundrade dom för att de t.o.m. kunde springa utan att tappa dom. Det tog lång tid innan jag lärde mej sätta upp tårna så de höll sej kvar på foten.

Ja, så många minnen som dyker upp från den lilla skolan i Övarp. Så roligt att den får fortleva. Jag önskar Er alla i Hembygdsföreningen ett Gott Nytt År med trivsamma träffar.

Och de varmaste hälsningar sänder jag till gamla kära vänner och bekanta och framför allt till f.d. skolbarn, som kanske minns mej.

Frösön den 17 jan. 1993.

Ella-Mia Ericsson

Torsten Håkansson berättar om sina minnen från några av Lunkeskogs torp under torpvandringen den 17 oktober 2020

av Christin Nilsson

Nu är vi vid Torstens egen mark, det som han kallar **Smedjemarken**. Här bodde mina förfäder, min farfars mormor Sissa Larsson och farfars morfar, smeden Jöns Larsson, säger Torsten. De måste ha hyrt eller arrenderat. För det var min farfar Bernt Håkansson som köpte torpet år 1916, och tillträdde 1917.

Köpehandlingarna är underskrivna av N J Sandkvist, Stockholm. Numret på marken var Gammelmölla 7 Kålaberga i Strö socken. När farfar köpte huset så ingick ett parti timmer efter Möllerska huset i Övarp.

"Köpekontrakt.

Jag N.J. Sandqvist upplåter och försäljer härmed till Landtbrukaren och Husegaren Herr Berndt Håkansson i Örvarp Norra Strö mig tillhörande hemmansdelen N:o 7 1/52 mantal Kålaberga i Strö socken Östra Göttinge härad av Kristianstads län med derå beräntliga byggnader. Nämda hemmansdel är belägen i Lunkeskog och gränisar i öster till Landtbrukare Anders Abrahamssons egendom i Ves till Källemosse i söder till r.d. Krutbruks egor och i Norr till Lunkeskog mot en örverenskommen köpesumma av två tusen (2000) kronor som betales på följande sätt:

Köpesumman tvåtusen (2000) kronor jemte ett (1) års ränta å 5 procent betalas den 14 mars 1917 mot godkänd borgen.

Tillträdet sker denna dag i det skick fastigheten nu beräntas och med köpet följer ett parti timmer efter Möllerska huset i Örvarp. Lagfartskostnaden för detta köp betales av köparen ensam.

Både Sissa och Jöns dog 1902. Jöns den 5 mars och Sissa den 7 mars.

Enligt husförhörlängderna bodde Sissas föräldrar, smeden Lars Hansson och hans hustru Gunnil/Gunnel Mårtensdotter i torpet som kallades 7 Kålaberga, Lunkeskog, Gamla/Gamle Mölla, innan Sissa och Jöns bodde där.

Husen revs 1921 och det enda man kan se av torpet i dag är att där har varit en trädgård, en have. Överdelen av ena huset, byggt av båle, har jag hemma på gården på ett uthus. Nu när jag var och rev i en del av boningshuset, byggt av virke från Möllerska huset, hittade jag en gammal tidning. Det var Svenska Dagbladet från den 11 mars 1916. Där stod att det varit mycket snösmältning i Norge och Göteborg. Det var kaos och översvämningar där. Första världskriget höll på och tyskarna invaderade Frankrike.

Smedjan låg nere vid bokekanten, kanske 100 m västerut. Där är en stenmur av huset kvar och en brunn. Jag har aldrig hittat någon brunn här uppe vid torpet, så de måste ha varit tvungna att gå ner till smedjan för att hämta vatten.

Här var öppna, som det kallades, lyckor på den tiden. Människor bodde i små hus i skogen och hade små lyckor där de kunde odla till husbehov. De hade troligtvis dagsverke och var iväg och jobbade, men till stor del försörjde de sig på det de odlade själva.

Det var ingen skog här förr, utan man kunde se ner på mossen. Ena sidan planterades med skog 1952. Den är nerhuggen och det har kommit ny skog. På andra sidan planterade man på 1960-talet. Far hade hästar och de gick alltid och betade där, minns Torsten. En lekkamrat till min faster har berättat att här brukade min faster leka cirkusprinsessa och stod på hästen och red runt i lyckorna.

Torpruinen kallad Hills Nils

Husaren Erik Hill kom 1834 till Lunkeskog med fru och tre barn.

Var är kaffet?

Kommer snart!

Vi har nu kommit till det enda torpet som står kvar, **Wiiks**. Det står på ofri grund och marken tillhör Dockarp.

Den förste boende man känner till enligt boken "Bygden och folket" kallades Kejsaren. Från 1882 bodde Ingrid och Sven Nilsson här och från 1893 Emma och Nils Månsson. Deras son, Enar Månsson tog över torpet och bodde här fram till 1943. Då bytte han hus med SpelOlofen som bodde med sin son Karl Wiik och hans fru Anna i ett hus i Hemeke. De bodde här 1943-1963.

SpelOlof Persson spelade på och lagade dragspel, gamla Magdeburgare, minns Torsten. När han stämde dem använde han stämgafler och limmade på mer eller tog bort hartz tills det blev helt rätt. Han hade ett väldigt bra musiköra. SpelOlofen spelade dragspel i Old Diggers. De spelade till dans i bl. a. Kvarnberga Backe. Karl spelade trumpet. Familjen hade fyra barn när de bodde på torpet. En av sönerna, Per, var lekkamrat med mig. Torpet var utan el och vatten och med utedass. På senare år hade de en batteripump till vattnet.

De hade några djur och arrenderade lyckor för att odla. Familjen hade också ett skogsskifte. Karl arbetade hos andra med bl.a. olika jobb i skogen, med skörd, vid trösken och på Källemosse vid torvmaskinen.

Det var lång väg för barnen när de skulle gå till skolan. Vägen var inte så bra. Den var smal och det var många stenar. Man kunde inte köra med bil, bara med traktor och cykel. Karl hade gjort en snöplog som han satte framför cykeln på vintrarna. Han cyklade med den nerför backen, så att barnen lättare skulle kunna ta sig fram i snön.

Nils Jönsson från Gökalund bodde här, mestadels på helgerna, från 1963 tills han dog 1995 då hans bror Gösta tog över huset. Nils odlade rabarber. Gösta anlade en plantskola som han kallade Lunkeskogs trädgårdar. 2008 såldes huset till Mona Bodström.

Nu har vi kommit fram till **Fridvalls**, det nordligaste torpet gränsande till Kviinge, som friköptes enligt 1925 års ensattarlag från Kålaberga 5 och 6. Enligt skylten som är uppsatt var Kålaberga 5 och 6 markägare, fast det var många fler enligt kartan.

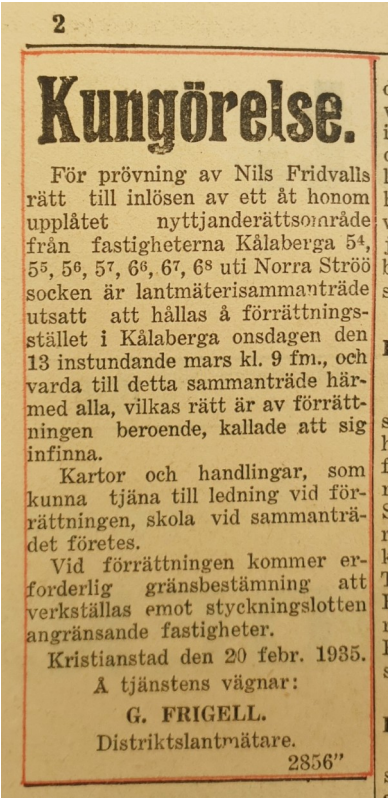
Där står också att de först kända boende på torpet var Sven Svensson, född 1818 och hans hustru Kristina Svensdotter född 1828. De flyttade in 1868 med barnen Elna och Sven. Senare föddes dottern Cecilia som så småningom emigrerade till USA. Dottern Elna gifte sig med Nils Johansson från Kviinge och de bosatte sig här 1887. De fick barnen John, Nelly och Svante. När Nils dog 1909 drev Elna och Svante torpet till 1921 då Svante köpte Lerdala i N. Strö.

Nils och Matilda Fridvall tog över torpet och bodde här 1922 - 1944. Efter dem bodde Verner och Edit Karlsson här fram till 1946 då gården brann ner. Efter branden byggdes inte husen upp, utan marken såldes till mina föräldrar, Nils och Alva Håkansson och 1978 köpte jag och Britt-Louise den.

Förr var det inte så mycket skog här säger Torsten. Man hade utsikt över öppna lyckor och kunde se ända till Hörröd. Jag slutade med jordbruket 1995. Sen var det utarrenderat och en del betesmark här, kanske fram till år 2000. Efter det planterade jag björk år 2007/2008. Här finns också några valnötsträd uppdrivna från kärnor och några kastanjeträd uppdrivna från kastanjer som jag fått av Kurt Strömberg.

Torsten berättar att Fridvalls friköpte torpet enligt ensattarlagen. Det var vissa kriterier som skulle uppfyllas. För att det skulle gå rätt till när man löste in marken utsågs gode män som var med och förhandlade. I papperen står det att Theovald Thuvesson och Per Andersson båda från Övarp utsågs till gode män. I förrättningens andra skede hade August Nilsson från Hanaskog ersatt Per Andersson. Markägare var Kålaberga by med nummer enligt kartan. Arvodet för förrättningen skulle enligt Länsstyrelsens resolution av den 11 juli 1934 läggas av allmänna medel.

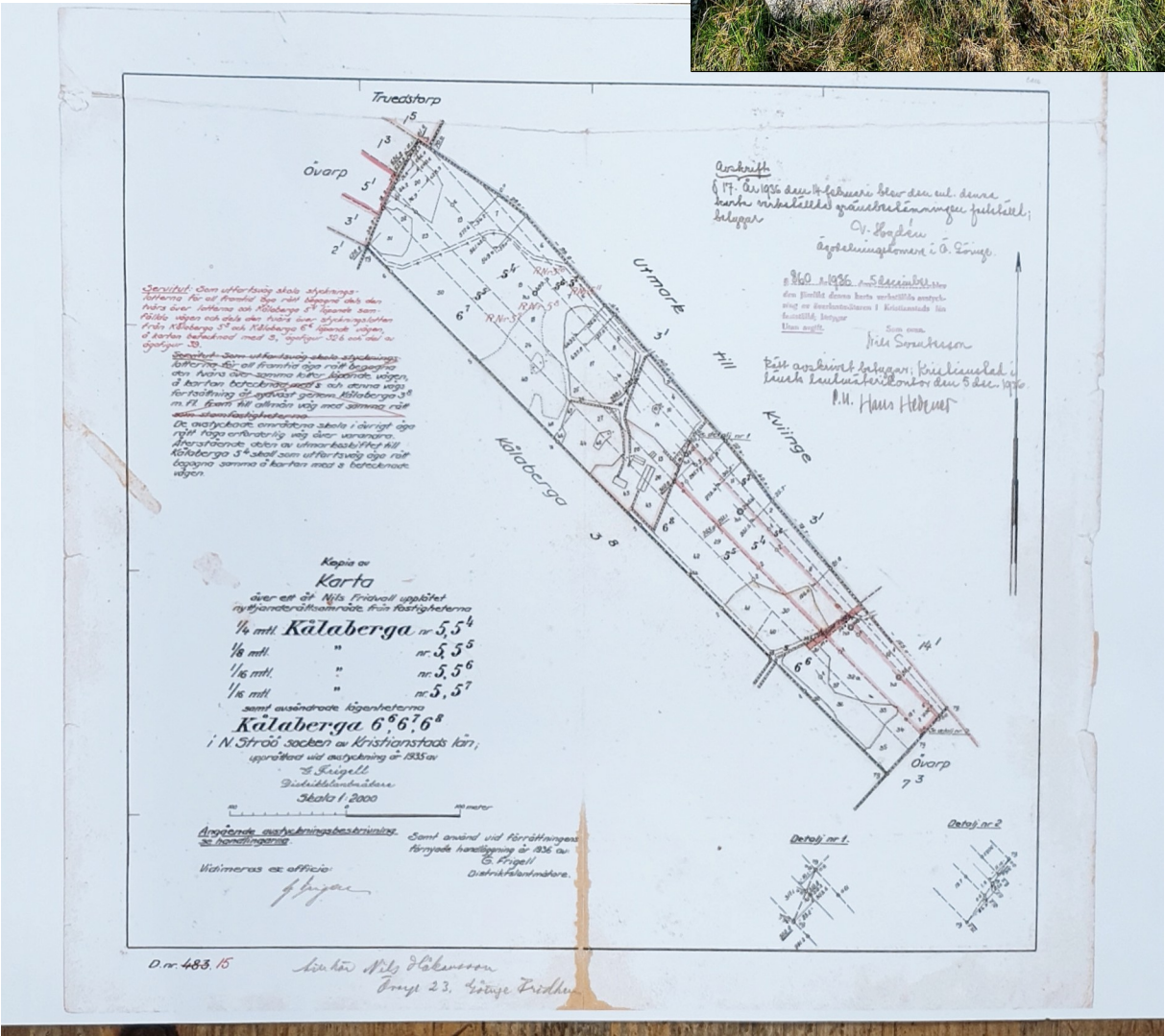

Det var en långdragen process som började med en anhållan till Länsstyrelsen i Kristianstads län från Nils Fridvall, den 2 januari 1934. Förrättningen avslutades år 1935 den 17 april. Sen blev det förnyad förhandling år 1936 den 18 maj angående en väg, markerad med rött på kartan. Vägen hade en areal på 1,7 kappland* och den var 4,76 m bred vilket är 8 alnar**.

Beslut i ärendet togs den 18 maj 1936. År 1937 den 16 juni skrevs det in i Östra Göinge domsaga och Nils Fridvall fick lagfart på de av honom nyttjade områdena.

På kartan ser man både de gamla och de nya fastighetsbeteckningarna och mitt på syns byggnaderna och vägen dit. Förutom boningshuset fanns det två längre längor, en stenkällare och ett litet litet hus. I dag syns stenkällaren bakom några buskar. Nedanför boningshuset var det en liten have.

* Gammalt svenskt areamått. 1 kappland är 1/32 tunnland vilket motsvarar ca 154 kvm.
** 1 aln lika med 2 fot som är 4 kvarter vilket är 59,4 cm.

Intervju med Ingela Frid

av Thomas Hjörning

I december 2020 släppte Ingela Frid och Nils-Åke Sjösten boken **"Norra Strö kyrka Andlig utpost och pionjär i gammal kulturbygd"**. Jag tog kontakt med Ingela Frid, för att höra hennes berättelse om hur boken blev till och vad hon tycker är intressant med Norra Strö kyrka.

Skrivandet av boken tog ca fyra år men de har inte arbetet på heltid med den. Bokens kapitel om kalkmålningarna, helgonskulpturerna och kyrkogården har Ingela stått för medan Nils-Åke har skrivit om kyrkobyggnaden, murar, kvaderstenar, predikstol mm.

Ingela arbetar just nu som projektassistent vid historiska institutionen i Lund. En av hennes arbetsuppgifter och även ett specialintresse är att transkribera (ung. föra över, översätta) mycket gamla texter och tyda äldre handstilar till hjälp för dem som forskar. Hon har gått igenom de kyrkliga räkenskaperna för Norra Strö kyrka ända från 1680-talet och framåt. Coronapandemin och restriktionerna har påverkat arbetssättet under faktainsamlingen. Arkivbesöken har minimerats, de har fått göra enstaka besök och på plats fotografera hundratals dokument. Arbetet har sedan fortsatt hemma på kammaren.

Vilka var de intressantaste upptäckterna under er research? Jo, Ingela nämner först det förhållandet att kyrkans torn har varit betydligt högre från början än vad det är nu. Det såg ursprungligen ut som ett försvarstorn, ett för högt torn i förhållande till kyrkans långhus och kor. En kort tid efter att det hade färdigställts 1837 upptäcktes sprickor i väggarna och tornet höll på att sätta sig. Några år senare skrev man i avsyningsprotokollen att det *"givas grundade anledningar att betvifla tornets varaktighet"*. Det fick då plockas ner med flera meter, de borttagna stenmassorna lättade på tyngden och åtgärden stabiliserade tornet.

Ingela menar att det var en kombination av faktorer som gjorde att tornet blev felkonstruerat. Anders Sigrid Rålamb som köpte Strö gård 1783 var starkt pådrivande i frågan om ett nytt torn men han var varken arkitekt eller byggmästare.

Det togs aldrig fram några kompletta ritningar på tornet. Kyrkorådet hade ont om pengar och budgeten för bygget krymptes hela tiden. Ingela frågar sig vad tornet egentligen kostat totalt med alla reparationer och ändringar under årens lopp...

En annan intressant upptäckt var när medskribenten i boken, timmermannen Karl-Axel Melin kunde påvisa att det i tornet fanns återanvända klockbjälkar från den tornstapel (klockstapel) som tidigare fanns öster om kyrkan. Genom dendrokronologisk analys kan fastslås att träden till dessa bjälkar är avverkade under vintern 1483/1484. Klocktornet stod kvar till 1837. Det var då i så dåligt skick att det såldes på auktion. Allt blev tydligen inte sålt på auktion eftersom vissa bjälkar kom till återanvändning i kyrkans nya torn.

Ingela vill gärna framhålla den gamla delen av kyrkogården i Norra Strö som är av intresse, den är ålderdomlig, rundad och oregelbunden, tydligt formad under medeltiden. Hur kyrkogårdarna är anlagda säger också något om kyrkans ålder. De kan också berätta mycket om tidigare generationer.

Ingela har skrivit bokens kapitel om kyrkans vägg- och valvmålningar. Hon berättar att det finns ett tjugotal kyrkor i Skåne med målningar av den s.k. Vittskövlegruppen. Det var sannolikt flera olika konstnärsverkstäder, kanske under en eller flera mästare, som målade gestalter i dessa kyrkor med runda näsor och tunga ögonlock vilket får dem att se sömniga ut. Hon anser att målningarna i Strö kyrkas långhus är unikt välbevarade eftersom det fanns ett äldre skyddande överputsningslager mellan medeltidsmålningarna och den senare påförda limfärgen. När limfärgen avlägsnades vid framprepareringen 1948 rådde ett strängt förbud att komplettera och fylla i den medeltida färgen. Målningarna har därför inte blivit ifyllda och förbättrade, vilket skett i andra kyrkor.

Ingela berättar även om de textilier som återupptäcktes 2011 när kyrkvärdarna genomförde en storstädning i tornet. Dessa textilier har åtgärdats på ett yrkesmässigt sätt och förvaras nu i kyrkan i en speciell visningsmonter. Att textilierna förvaras i kyrkan är ovanligt eftersom äldre textilier ofta inte är kvar i kyrkorna utan finns på museer såsom Historiska Museet i Stockholm eller i Domkyrkomuseet i Lund.

Hon nämner också den senfärdiges stol, en stol av ek från 1665 med inskription av Neis Tusen från Öfverep (Övarp). Sägner säger att kyrkan ofta var full med folk, Neis kom ofta försent så han snickrade sig en egen kyrkstol för att kunna sitta ner under hela den långa gudstjänsten. Stolens form liknar inte andra stolar från denna tid. Det är unikt att den räddats från förstörelse och att den finns kvar i kyrkan. Till sist nämner Ingela med glimten i ögat den gamla träskulpturen av evangelisten Johannes som står i predikstolen och gör en obscen gest...

I nästa bok från Ingela och Nils-Åke kommer Färlövs kyrka att behandlas. Det blir en trilogi om kyrkorna i Araslöv, Norra Strö och Färlöv. De tre kyrkorna har flera beröringspunkter. Färlövs kyrka var länge en gårdskyrka under Araslövs gods. Norra Strös och Färlövs församlingar bildade länge ett gemensamt pastorat och har delat samma präster. Men Norra Strö har aldrig haft en egen prästgård och Norra Strö kyrka har aldrig varit gårdskyrka under Strö gård.

Boken om Norra Strö kyrka finns till försäljning på pastorsexpeditionen i Färlöv. Eller kontakta Ingela Frid på ingela.frid@gmail.com. Priset är 250 kr. Ingelas och Nils-Åkes tidigare böcker om Emmislövs och Araslövs kyrkor finns i butiken vid Färlövs prästgård.

En enklare vardag

Grunden till en sund och hållbar ekonomi är att ha kontroll över sin vardagsekonomi. Med rätt verktyg är det inte särskilt svårt. Vi har samlat alla verktyg och tjänster som du behöver i ett smart paket som passar just dig och dina behov.

▶ Läs mer på sparbankenskane.se
eller ring oss på 0771-12 20 00.

Sparbanken
Skåne

Sydved

Allt bygger på förtroende.

Distrikt Hässleholm 010 46 78 564

Bjärlövs Grus & Schakt AB

Behöver Du ha grävt eller schaktat ,
upprustning eller underhåll av vägar och
gårdsplaner ?

Vi står till tjänst och lämnar dessutom råd och
kostnadsförslag

Mobil: 0708 - 176 783, 176 784

Hos en mindre bank blir du en större kund!

www.sparbankengöinge.se

Sparbanken Göinge

Lokal - Trygg - Personlig

